

Slovenski dom

Štev. 218.

V Ljubljani, torek 27. septembra 1938.

Leto III.

Pomirjenje po Hitlerjevem govoru Uradno stališče Jugoslavije v sedanjem evropskem sporu Chamberlainova zagotovila Hitlerju o izpolnitvi čeških obljub

Polnočna izjava angleškega ministrskega predsednika o mirni rešitvi spora. — Ugoden vtis Hitlerjevega govora v Ameriki. — Nove madžarske zahteve. — Angleški predlogi o tem, naj britanska legija zasede sudetsko ozemlje. — Francija in Anglija bosta skrbeli za izpolnitev čeških obljub. — Vsebina Chamberlainovega pisma Hitlerju in Beneševemu Mosckickemu

Belgrad, 27. sept. »Samouprava«, glavno glasilko JRZ in uradni tolmač naše politike prinaša o stališču Jugoslavije v sedanjem mednarodnem sporu naslednji članek:

Splošni evropski položaj ni lahak. Oblaki, ki so se nagnetili nad našo celino, so vrgli v skrb vse narode. Vsi se zaskrbljeno sprašujejo, kakšno je danes stališče vsake evropske države. V kolikor se tiče nas, želimo zaradi sebe samih in zaradi drugih določiti stališče Jugoslavije.

Nikogar v Jugoslaviji ni, ki mu ne bi bilo znano stališče naše države in njeno pošteno teženje za ohranitev miru. Najmanjši otrok v Jugoslaviji ve, da vrhovne koristi naše domovine nalagajo naši politiki konstruktivno smer. Sicer pa Jugoslavija bolje, nego kdorkoli v Evropi, ve, kaj so vojne strahote in kakšne žrtve padajo, kadar se pretrga blagodejni mir, ki omogočuje ustvarjenje in predstavlja pogoj za napredek države.

V Jugoslaviji še niso pomrli tisti rodovi, ki so si dobro zapomnili strahote velike vojne, ker nas niti četrti stoletja ne loči od tistih neverjetnih narodnih izžub in trpljenja, po katerih se je stvorila naša današnja narodna država, to najvišje jamstvo in najvišja dobrina vseh Srbov, vseh Hrvatov in vseh Slovencev — z eno besedo vseh Jugoslovancev. Zato Jugoslavija ceni svoj mir in zato izvaja tako politiko, ki naj ji zavaruje mir tudi v bodoče.

To so zahteve naše stvarnosti. Te nam nalagajo miroljubno in mirotvorno politiko, ki nima nikakega drugega razloga, in kateri ni mogoče dodati nobene druge smeri. Kajti Jugoslavija ni nišetar opustila, kar bi pomenilo pomankljivost v njeni pripravljenosti ali kar bi zmanjševalo njeno obrambno moč. Razen tega se Jugoslavija zaveda vseh svojih obveznosti in z njimi računa. Če Jugoslavija želi mir, ga želi samo zato, ker to odgovarja trajnim višjim koristim njene bodočnosti, njenega napredka, njenih kulturnih in vseh drugih vzorov.

Jugoslavija ima pravico do same sebe in mora misliti na te koristi in na te vzore. Ima dolžnost do sebe in do svoje narodne bodočnosti, katere bo mogla izpolniti samo v dolgotrajnem miru, ki ji bo omogočil razvoj njene delavnosti, povečanje njene narodne bogastva in dvig njene kulturne ravni. To so stremeljenja, ki so naši državi zadnja leta prišla do vidnega in močnega izraza.

Moderne vojne so pogubnejše od nekdanjih vojn. V njih se premagane in zmagovalce izenačujeta v zgubah in nesrečah med vojno in po njej v vojnih posledicah tako, da bi lahko dejali, da moderno vojskovanje niti ne ve več za zmagovalce. Pri takem stanju stvari nalaga logika vseh dejstev vsemu svetu in tudi Jugoslaviji mir. Zato se bo Jugoslavija kakor že do sedaj odločno, odkrito in pošteno vedno zavzemala za mir. Zaradi tega bo združila vse svoje moralne sile z onimi, katerih težnje in naporji vodijo do miru, zavračajo pa nevarnost vojne. Jugoslavija bo storila popolnoma vse, kar je v njenih močeh, da ti naporji in te težnje odgovornih državnikov, ki zastavljajo vso svojo osebnost za odgovornost pred vprašanji vojne in miru, ne ostanejo zastoj.

To je politika Jugoslavije, to je njena pot, njen stališče in njena opredelitev!

Jugoslovansko stališče je s tem pojasnjeno, nemogoče ga je zlobno preobrniti in razlagati drugače.

Jugoslovansko ljudstvo je enodušno samo na tem stališču in ga ne bo spremenilo, ker je prepričano, da odgovarja to stališče njegovim in splošnim evropskim koristim ter mednarodni morali. Jugoslovanska zahteva v tem trenutku je samo ena: Jugoslovansko stališče je treba razlagati samo tako in ne drugače. Sicer pa je čas, da vsakdo že sam po sebi pojasnjuje svoje, ne pa tuje države stališča, najmanj pa, da bi tuje stališče svojevoljno tolmačili. Po zgornjih razlagah menimo, da teh svojvoljnosti glede Jugoslavije ne sme in ne more biti.

Te ugotovitve imajo samo eden edini namen: Da prehitijo in onemogočijo vsako morebitno zmotno pri pretresanju jugoslovanskega stališča v današnjem težkem evropskem položaju, ki zahteva od vsakogar pa tudi od nas, da bodimo jasni in odločni!

Dr. Stojadinović dela za mir

Subotica, 27. septembra. m. Predsednik svetovne rotarijanske organizacije George Hegger se je večeraj ustavil v Subotici ter pred odhodom iz naše države izjavil časnikiarjem: »Predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović, ki ga smatramo za velikega državnika, dela za zблиžanje med narodi, kar je najtrdnjša garancija za trajen mir.«

Novo angleško vlado, tako imenovane narodne sloge, napoveduje v pariškem Ordreu znana ga. Tabousova in pravi, da bi v to vlado vstopili Lloyd George, Churchill in bivši zunanji minister Eden. Pripominjamo, da prinaša ta list rad zelo fantastična poročila.

London, 27. okt. o. Angleški ministrski predsednik Chamberlain je po Hitlerjevem govoru sinoči dal izjavo, v kateri pravi:

»Cenim zahvalo, s katero me je počastil Hitler za prizadevanja, ki sem jih storil, da bi rešil mir. Teh prizadevanj ne morem opustiti, zakaj neverjetno se mi zdi, da bi se morali evropski narodi, ki se ne žele vojskovati drug proti drugemu, vreti v krvav boj za vprašanje, o katerem je že v veliki meri dosežen sporazum. Videti je, da nemški kancler ne verjame, da se bodo obljube, ki jih je dobil, tudi uresničile. Te češke obljube niso bile dane naravnost nemški vladi, marveč angleški in francoski vladi. Če govorim za angleško vlado, moram reči, da se smatramo za moralno odgovorne, da bomo poskrbeli, da se bodo te obljube izvedle natančno in popolnoma. Pripravljeni smo obljubiti, da se bodo izvedle tudi z vso pametno naglico pod pogojem, da nemška vlada sprejme določitev postopka in pogojev za odstop sudetskega ozemlja s pogajanj in ne s silo. Trdno upam, da nemški kancler ne bo zavrgel tega predloga, ki je storjen v tistem prijateljskem duhu, s katerim so mene sprejeli v Nemčiji. Če bo ta predlog sprejet, bo zadostil nemški želji po združenju sudetskih Nemcev z Nemčijo, ne da bi se v kateremkoli delu Evrope prelivala kri.«

London, 27. septembra. o. Parlamentarni sodrnik agencije Reuter je iz zanesljivega vira izvedel, da vsebuje Chamberlainovo pismo, ki ga je predsednikov tajnik Horace Wilson nesel Hitlerju, izjavo, da je nemški načrt za priključitev sudetskega ozemlja, kakršnega vsebuje Hitlerjeva spomenica, v podrobnostih, ki so tičeje odstopitve, nesprejemljiv. Predsednik Chamberlain poziva v pismu Hitlerja, naj se s češkoslovansko vlado naravnost sporazume o postopku, po katerem naj se sudetsko ozemlje priključi Nemčiji.

London, 27. septembra. o. Sinočni Hitlerjev govor, ki ga je vsa Anglija pričakovala z velikim nemirom, je vzbudil v angleških krogih najboljše vtis. Razlagajo ga tako, da je Hitler v njem izrazil voljo Nemčije za evropski mir in za mirno ureditev sudetskega vprašanja, saj je v tem govoru dejansko umaknil zahteve, ki jih je navedel v zadnji spomenici. Zato prevladuje danes v Angliji prepričanje, da se bo sudetsko vprašanje po prizadevanjih Anglije in Francije in ob uidevnosti Nemčije in Češkoslovaške mirno uredilo.

V Londonu je naredila najlepši vtis odločitev vseh nemških radijskih postaj, da so Hitlerjev govor v celoti prenašale v angleščini. To je bilo toliko bolj potrebno, ker je londonska postaja dajala ta važni Hitlerjev govor le v kratkem izvlečku. Takoj potem, ko so celotni govor izročili kralju Juriju, je ta sklical ožji kronski svet, ki je razpravljal o govoru. Takoj po zaključku seje tega kronskega sveta se je zbral v predsedstvu vlade ožji odbor ministrov, v katerem so bili Chamberlain, Halifax, Simon, Hoare, Vansittard in Cagogan. Vsi z največjim zanimanjem pričakujejo povratka Horacea Wilsona, ki je včeraj z letalom nesel posebno pismo predsednika vlade Chamberlaina v Berlin in obenem predlog, naj bi britanska legija zamenjala nemško vojsko za tisti čas, ko se bo sudetsko ozemlje odstopalo Nemčiji.

Britanska legija je eden izmed zelo političnih vplivnih činiteljev v Angliji. Ta legija se je zdavnaj trudila za sporazum med Nemčijo in Anglijo. V ta namen so potovali člani legije lani v Nemčijo, ter po svojem povratku izjavljali, da so se prepričali, da Nemčija, Hitler in nemška vojska žele mir. Ni pa znano v vso gotovost, kako bodo držali ali pa se izvajali ostali pogoji, ki so potrebni za mirno ureditev vprašanj glede odstopitve ozemlja. Menijo pa, da je minil čas najtežjih trenutkov in velike napetosti, ker so se v Londonu silno oddahnili po dveh dneh neutrudnega in napetega dela. Odmev tega je dejstvo, da so ljudje nehali kopati rove po svojih vrtovih. Pričakujejo, da se bo danes sestel ožji odbor angleških ministrov, takoj nato pa vsa vlada. Na tej seji bodo razpravljali o odgovoru Hitlerja, ki ga bo prinesel s seboj Horace Wilson. Sodeč po tem, kar je Hitler izjavil že v včerajšnjem govoru, je Nemčija pristala, da bo angleška legija vzdrževala v sudetskih pokrajinah red ter bo tako imenovana mešana nemško-češka komisija, ki jo je bil predlagal Hitler, odstopila svoje mesto mednarodni komisiji.

V prvi vrsti pa je na angleško javnost naredila vtis Hitlerjeva izjava, da pristane, da bo angleška legija vzdrževala red.

Berlin, 27. septembra. o. V nemških uradnih krogih razlagajo Hitlerjev govor v tem smislu, da Nemčija kljub Hitlerjevi spomenici ne zahteva od Češkoslovaške prav nič drugega kakor tisto, o čemer sta se Hitler in Chamberlain sporazumela v Berchtesgaden. Dr. Beneš in njegova vlada sta tedaj obljubila, da berchtesgadenske predloge sprejmeta, v resnici pa Češkoslovaška noče odstopiti Sudetov po tem načrtu. Sinoči so se — pravijo ti krogi — razširile vesti, da sta baje Anglija in Francija izjavili, da poideta Češkoslovaški na pomoč, če bi Nemčija s silo zasedla Sudete. Če bi Francija in Anglija to storili, bi ne držali besede, ki sta jo dali Nemčiji. Hitler je držal besedo, ker je zahteval sinoči v svojem govoru samo tisto, kar je zahteval v Berchtesgaden.

Washington, 27. septembra. o. Predsednik Združenih držav Roosevelt in zunanji minister Hull sta Hitlerjev govor poslušala v Beli hiši in sta bila videti po koncu govora zelo zadovoljna. Ameriška vlada ni o tem govoru še nič izrazila svojega mnenja, pač pa se njegov ugodni vtis pozna v tem, da je mrzličnost in negotovost, ki je vladala zadnje dni na ameriških borzah popustila in da so tečaj vrednotne spet poskočili, kar je znamenje mirnejšega razpoloženja.

Praga, 27. septembra. o. Reuter poroča, da je posebni odposlanec dr. Beneša nesel predsedniku poljske republike Mosckickemu predlog, v katerem dr. Beneš v imenu češkoslovaške republike predlaga Poljski mirno rešitev vseh spornih vprašanj in ureditev položaja za poljsko manjšino, za kar je Češkoslovaška pripravljena odstopiti Poljski tudi nekatere dele ozemlja, kjer prebivajo Poljaki.

Praga, 27. septembra. o. Predsednik dr. Beneš je poslal američkemu predsedniku Rooseveltu brzojavno zahvalo, za poziv, ki ga je Roosevelt poslal Hitlerju in dr. Benešu. V tej zahvali pravi dr. Beneš, da bo Češkoslovaška upoštevala Rooseveltova prizadevanja in storila vse, kar je v njenih močeh, da se spor zaradi Sudetov mirno reši.

Buenos Aires, 27. septembra. o. Predsednik argentinske republike Ortiz je poslal Hitlerju in dr. Benešu podobno prosilno brzojavko, kakršno je včeraj poslal predsednik Združenih držav Roosevelt.

Budimpešta, 27. septembra. m. Češkoslovaški zunanji minister dr. Krofta je včeraj sprejel madžarskega poslanika v Pragi ter mu dal načelno izjavo o vprašanju narodnosti v CSR. Ta izjava pa Madžarov ni zadovoljila. Budimpeštanska vlada bo sporočila Pragi svoje nove zahteve.

Bukarešta, 27. septembra. m. Včeraj popoldne je bila v Sinaji seja romunske vlade pod predsedvom kralja Karola. Na seji vlade je zunanji minister Petrescu Comnen podal obširno poročilo o mednarodnem položaju. Nato pa je minister za oboroževanje general Glatt poročal o stanju oboroževanja Poljske in o organizaciji tamkajšnje narodne obrambe. Nato je bil izvoljen ožji ministrski odbor, ki se bo briga za oboroževanje romunske vojske.

Poveljnik Britanske legije je obiskal Hitlerja

London, 27. sept. Britanska legija objavlja danes zjutraj uradno, da je predsednik Legije, generalmajor sir Frederick Maurice v soglasju s ministrskim predsednikom Chamberlainom odletel v nedeljo ponoči v Berlin z gotovimi predlogi za Hitlerja. V teh predlogih se izraža želja, da bi se na vsak način dosegel med Nemčijo in Češkoslovaško miren sporazum, h kateremu hoče britanska legija doprinesiti kot popolnoma nadstrankarska organizacija, ki dobro ve, kaj je vojna. General Maurice se je vrnil v London v ponedeljek zvečer, preden je Hitler imel svoj govor ter prinesel Chamberlainu odgovor nemškega kanclerja na predloge britanske legije. Iz Hitlerjevega govora je sedaj razvidno, kakor zagotavljajo angleški listi, da je Hitler sprejel pobudo britanske legije, ko je izjavil, da je pripravljen, da se vrši plebiscit v mešanih ozemljih brez nemške uprave in nemških čet in da je tudi v soglasju s tem, da bi za red v plebiscitnih krajih skrbela britanska legija.

Češkoslovaška vlada je sporočila angleški vladi, da ne more sprejeti pogojev, ki jih stavi Hitlerjeva spomenica glede odstopitve sudetskega ozemlja.

Dve ladji petroleja za Nemčijo so natočili v mehiškem pristanišču Tampico. Nemčija je baje kupila vso mehiško petrolejsko produkcijo.

Benešev odgovor predsedniku Rooseveltu

Praga, 27. sept. AA. (Havas) Beneš je poslal zdedeči odgovor na poslanico Roosevelta: Globoko me je ganila vaša poslanica. Sprejel sem jo v trenutku, ko se moja država in moj narod čutila zapostavljena in ogrožena zaradi vojne nevarnosti. V času 20 let so vse vlade naše države vodile isto politiko miru in se zmerom izkazale za verne na čelu, da se vsi spori rešujejo z mirnimi sredstvi. Vlade te države so sklenile pogodbe o arbitraži. Vodile so politiko miru z Društvom narodov ter niso nikdar stopile v stran od tega svojega načela. Naše vlade so podpisale Kelloggov pakt ter ne bodo nišetar storile, kar bi se ne skladalo z odredbami tega pakta. Čeprav je Češkoslovaška v času pogajanj pristala na največje žrtve, ki se tičeje njenih življenjskih interesov, pa njena vlada ni prekinila pogajanj v želji, da se spor reši z mirnimi sredstvi in sicer s sporazumom. Češkoslovaška podarja, da je zmerom podpisala vsako arbitražno pogodbo z Nemčijo in da je ona v času sedanjega spora že predlagala, naj se ta spor uredi po določbah te pogodbe. Češkoslovaška je pripravljena ponoviti ta svoj predlog. Češkoslovaška se vam globoko zahvaljuje, gospod predsednik, za vašo poslanico, ki more v teh težkih trenutkih mnogo storiti za pravično rešitev spora. Čelo še danes verujem v to, da se more spor rešiti v duhu pravičnosti brez uporabe sile. Ves češkoslovaški narod upa, da se bo tako zgodilo. V primeru napada se bo češki narod branil. Kljub temu pa pri nas prevladuje, da konec vseh koncev vojna ni tisto sredstvo, s katerim se rešujejo vsa vprašanja. V tem sedanjem času morajo zmagati razum, človečanska misel in duh pravičnosti.

Prepoved shodov po vsej naši državi

Belgrad, 26. sept. AA. Uradno poročilo: Notranji minister je danes izdal odlok I št. 35.653, ki se glasi:

V interesu javnega miru in varnosti ter reda ter v zvezi z zunanje-političnim položajem v Evropi in na podlagi členov 64 do 67 in 69 do 71 zakona o notranji upravi odredjam: da se v vsej državi prepoveda do nadaljnjega vsa zborovanja, posvetovanja in sprejdi sploh, kakor tudi zbiranje ljudi po ulicah in na drugih javnih mestih. Kdor bo postopal proti tej prepovedi, bo kaznovan od 10 do 1.500 din globe v korist države, blagajne, a za primer, če bi v navedenem roku ne plačal denarne kazni, z zaporom od enega do 30 dni, v kolikor njegov prestopel ne bi bil teže narave in bi spadal pod paragrafe drugih zakonov. Od te prepovedi je izzeto zbiranje ljudi radi kupoprodaje in trgovine po mestih, sejnih, radi opravljanja verskih obredov, verskih predpisov in običajev in radi kakšne gospodarske, kulturne ali humane akcije. Ali v teh primerih ne sme biti nikakih govorov, ki bi imeli kakršnokoli politično vsebino.

Ta odlok stopa v veljavo takoj. — Notranji minister dr. Anton Korošec.

Opozarjajo se vsi prebivalci, da se drže popolnoma mirno, ter da slede odlokom in navodilom oblasti in njenih organov, da bi se v današnjem resnem položaju okoli nas ohranil v naši državi popoln mir in disciplina ter da bi se na ta način preprečil vsak incident. — Belgrad, 24. septembra 1938.

Ni res, da bi bila Anglija že vse pripravila za nabore, kakor poročajo nekateri neresni in hujskaški listi, ker Anglija ne pozna obvezne vojaške dolžnosti. To sme po ustavi določiti parlament samo tedaj, kadar izbruhne vojna. Sicer pa ima Anglija prostovoljsko plačano vojsko, za katero neprenehoma z veliko agitacijo nabirajo vojake. Tudi ni res, da bi bila sovjetska Rusija dala kakršnokoli izjavo glede Češkoslovaške ali da bi bilo kaj znanega o njenih vojaških ukrepih ob poljski in romunski meji, ker bi na take ukrepe Poljska in Rumunija takoj odgovorili z mobilizacijo. Res je, da se sovjetska Rusija že ves čas spora drži silno rezervirano in da je njen zunanji komisar Litvinov v Zenevi skušal za sudetski spor zainteresirati Zvezo narodov, kar je bil edini sovjetski korak v sedanjem sporu. O tem vprašanju že ves čas tudi presenetljivo molči sovjetski narod.

600 narodnih socialistov so prišli na Madžarskem, ker so skušali v prostovoljsko četo in oditi na češkoslovaško mejo.

Predsednik francoske vlade Daladier in zunanji minister Bonnet sta včeraj odletela iz Londona po sporazumu, ki so ga francoski in angleški ministri dosegli glede sudetskega vprašanja.

Na indeks je postavljen italijanski štiri-najstodnevnik »La Difesa della Raza«, ki propagira novo italijansko plemensko politiko.

Kako dunajski časopis pod naslovom

4000 km novih cest v Jugoslaviji

razpravlja o veliki gradbeni delavnosti v zadnjih 3 letih v Jugoslaviji

Velikim javnim delom, ki se izvajajo zadnja leta v Jugoslaviji, je posvetil obširen članek tudi "Wiener Journal", ki mu ga je poslal njegov dopisnik iz Beograda. V tem članku, v katerem pisec razpravlja o veliki gradbeni delavnosti in velikem gospodarskem razvoju v Jugoslaviji, pravi nekako takole:

Delavno politiko vsake vlade najboljše dokazuje njena gradbena delavnost. Ljudstvo pravi:

Kadar zidarska ometača ne počiva, tedaj dela vse

Za graditev posebnih večjih del pa je predvsem potreben denar. Kadar je denar zagotovljen, tedaj moremo reči, da ves gradbeni načrt sloni na trdnih temeljih in sicer za daljšo dobo.

Do leta 1934 še ni bilo nobenega mostu od Beograda v Zemun. Danes obstoje dobre zveze s Pančevom, Subotico, Novim Sadom in vsem severozadnjim delom Jugoslavije, proti jugu pa so vzpostavljene ugodne zveze s Smederevom, Topolo in Valjevom.

Iz milijardnega posojila za javna dela je bilo v Jugoslaviji porabljenih 578 milijonov dinarjev za nove ceste in mostove, ali za popravilo starih. Do začetka letošnjega leta je bilo na novo zgrajenih 540 km cest, 445 kilometrov pa jih zdaj še grade. Vsega skupaj bo zgrajenih okoli 4000 km novih cest za tovorni promet, okoli 800 km pa za ostali promet. Vse te ceste so deloma že gotove, deloma pa jih še grade, in sicer po pravilih najmodernejshe tehnike.

V onih pokrajinah, kjer prebiva bolj revno prebivalstvo, so bili pri novih gradbenih delih

Zaposleni samo domačini

in še med temi v prvi vrsti najrevnejši. Delavci so do 31. decembra preteklega leta pri teh novih gradbenih delih zaslužili okoli 300 milijonov dinarjev. Lani je bilo zgrajenih približno en kilometer novih mostov. Zdi se kakor da država in posamezne banovine med seboj kar tekmujejo, kje bo zgrajenih več in bolj modernih cest. Dokaz, da je ta delavnost rodila velik uspeh, podajajo zadnje številke tujkega prometa. 112 milijonov dinarjev povprečno izdajo vsako leto samo banovine delavcem, ki so zaposleni pri javnih delih.

Cestni sklad

To pa ni ves načrt gradbenih del, ki si ga je zamislila sedanja vlada. Vprašanje financiranja je vlada rešila z notranjim posojilom v obliki cestnega sklada. V ta sklad se bodo etekali dohodki od carine, prometnega davka, pristojbina na motorna vozila, benzin, olje itd. Čisto pravično je, da k modernizaciji cest

prispevajo v prvi vrsti tisti, ki ceste v največji meri uporabljajo. Cestni sklad, ki bo v najkrajšem času uresničen z zakonom, naj bi omogočil obsežne investicije s pomočjo dolgoročnih posojil, in sicer tako, da vsega bremena ne bo nisl samo sedanji rod, ki ta velika javna dela gradi, pač pa deloma tudi poznejši rodovi, ki jim bodo te ceste prav tako v veliko korist. Ta sistem so začele uvajati tudi že druge države in se je tudi dobro obnesel. Računamo lahko, da bodo te nove ceste na leto prinesle okoli 12 milijonov dinarjev.

V prvem razdobju bo zgrajenih najprej 2020 km novih cest, ki bodo stale dve in pol milijardi din. V drugi etapi te gradnje pa bo Jugoslavija dobila še novih 2115 km cest, ki bodo tudi stale dve milijardi din. V prvem časovnem razdobju je v načrtu tudi zgraditev 300 km železniške proge, ki bo deloma nova, deloma pa stara zboljšana, tako da bo odgovarjala zahtevam sodobnega železniškega prometa. Kakšno bo na novo zgrajeno cestno omrežje, zavisi od tega, kako bodo potekla pogajanja med zastopniki gospodarstvenega, trgovskega in vojaškega življenja.

Sedanja močvirja bodo dajala kruh

Načrt pa ne obsega samo graditve cest in železnic. Sedanja vlada dela tudi na to, kako bi izsušila razne močvirjane pokrajine, uravnala rečne struge, ter preskrbela vodo prebivalstvu onih krajev, kjer vode primanjkuje. Iz posebnega posojila 50 milijonov dinarjev bo ustanovljen poseben državni sklad za tovrstna javna dela. Poleg države so k temu prispevali tudi posamezni prizadeti kraji sami po svojih vodnih zadrugah in sicer v denarju, z gradivom in delovno močjo. Tako so bila dovršena zadnja tri leta velika vodnotehnična dela, ki so stala 400 milijonov din.

Vse dvajset let po vojni je bilo izsušenega 624.000 hektarjev močvirjenega ozemlja, samo v zadnjih treh letih pa 125.462 ha. V načrtu je sedaj izsušitev še novih 675.000 ha močvirij. S tem bo neprestano naraščajočemu prebivalstvu zagotovljen tudi njihov življenjski obstoj, ker bo ljudstvo na tem novu pridobljeno ozemlju lahko pridelalo dovolj kruha. Ta dela zahtevajo 3,5 milijarde din. S temi deli za sedaj še ne bodo začeli, imajo jih pa že v načrtu za bodočnost.

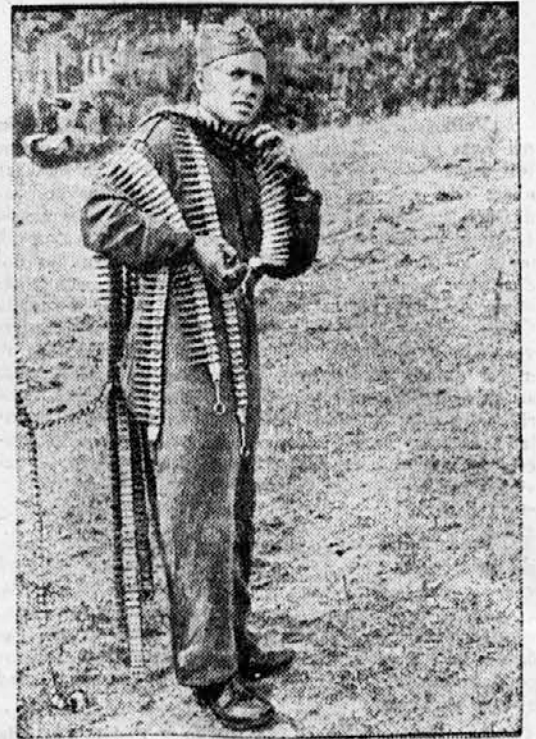
Zelo je napredovala v zadnjem času

tudi elektrifikacija

Vodnoelektrične centrale imajo 5752 kilovatov električne sile. Električni vodi so ponekod dolgi 481 km. Zadnja tri leta so bili izdani važni zakoni in uredbi za večjo uporabo električnega toka in izkoriščanje vodne sile. Ministrstvo za javna dela je od leta 1935 dalje zgradilo številna državna poslopja, ki so stala 181.600.000 dinarjev, razpisana so bila pa tudi že nova tovrstna dela za 28 milijonov dinarjev.

»Teden varčevanja« na Japonskem. Slika kaže, kako po ulicah japonskih mest delajo reklamo za čim večje varčevanje v korist vojske

Češki vojak-strojničar, s trakovi, polnimi nabojev za strojnice

Nekaj zanimivosti

o finski književnici Helli Vuolijoki

in o njeni igri »Ženske na Niskavouri«

Pisateljica Hella Vuolijoki — danes stara kakih petdeset let — je bila rojena na Estonskem, živi že mnogo let na Finskem, ter je spisala večje število del, katerih sloves pa ni pridrli preko meja njene države. Šele s svojo prvo dramo »Kojdola«, ki je dobila leta 1932 prvo državno literarno, in razen te še posebno nagrado, je dosegla svoj prvi uspeh na dramskem polju. Ta uspeh je bil za njeno nadaljnje delo odločilen. Napisala je v petih letih še pet odrskih del, toda najprodornejši uspeh je dosegla njena igra: »Žene na Niskavouri«. Dejanje se razpleta na podlagi treh različnih ženskih značajev (vsaka izmed njih je predstavnik generacije, ki se po miselnosti in čustvovanju razlikuje od druge) in prikazuje konflikt tavastlasko-svedskega poselnika, ki omahuje med ljubeznijo do učiteljice Ilone in dolžnostjo do rodbine in posestva.

Realistično zasnovana igra se odlikuje s posebno močnim življenjskim utripom, z zdravjo, polno in sočno dramatikom in z udarno psihologijo, predvsem ženske duše. Sugestivna sila pisateljicine oblikovalne moči in njen vse premagujoči optimizem sta življenjski in umetniški izraz njene izredno zanimive osebnosti, ki je zaradi nenavadnega delokroga skoraj senzacionalna.

Hella Vuolijoki je

predsednica ruske družbe za nafto

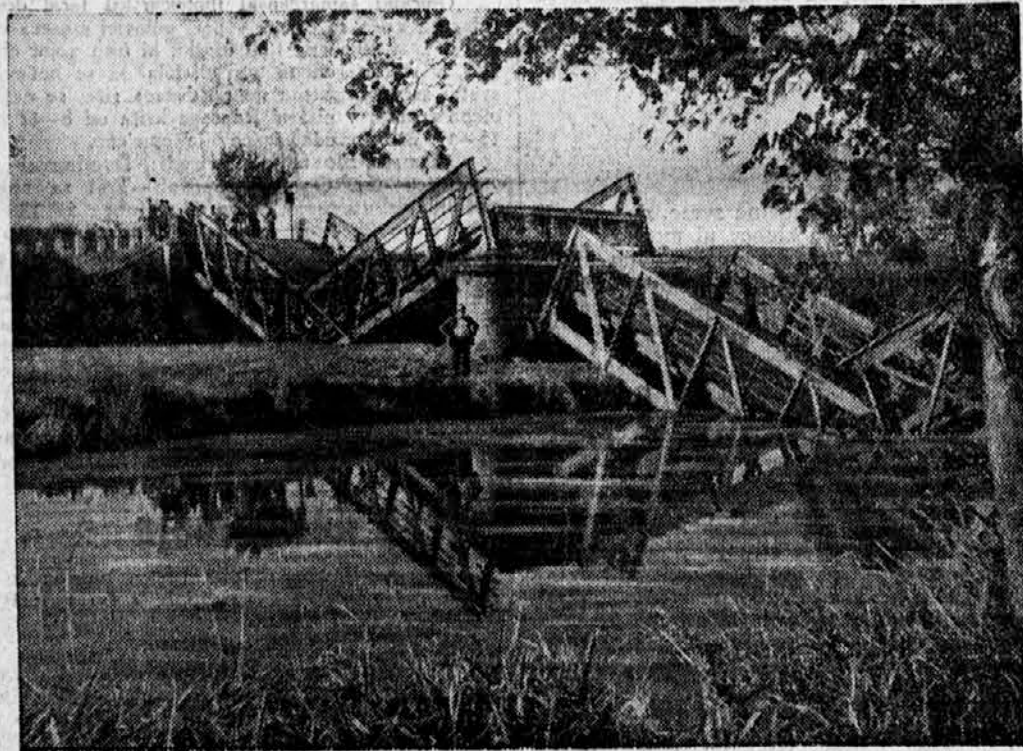
poleg tega je lastnica velike žage in — književnica. Prav gotovo nenavadna združitev tako nasprotnih si poklicev.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 27. septembra: 13 Polka, valčki in korčnice (10.45) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Pisan spored, izvaja Radijski orkester — 18.40 Kakšen pomen za življenje ima nauk o značaju (g. prof. Emil Horvat) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nae. ura: Jugoslovanska povojna književnost (Z. Vukčević, knjž.) — 19.50 10 minut zabave — 20 Satirski dvospevi, izvaja gđe. Poldra Zupanova in ga. Lida Kalin Vedralova, pri klavirju g. prof. Marjan Lipovšek — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe iz kavarne Nebotičnik.

Drugi programi

Torek, 27. septembra: Beograd: 20 Prenos iz beogradskega narodnega gledališča — Zagreb: 20 Prenos iz zagrebskega narodnega gledališča — Sofija: 20.20 Petje — 20.55 Ruske romane — 21.15 Pesna glasba — Praga: 22 Glasbene vesti, poročila, 22.20 Uvertura — Dunaj: 21 Dunajski simfoniki — Budimpešta: 22 Koncert — Milan: 20.30 Orkestralni koncert, 21 »Fidelio« —

Most, ki so ga pri zadnjih nemirih na Češkem porušili v bližini Kraslic.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Odgovor patra Ksaverija je donel nedolžno, toda ne prav pomirljivo.

Kapitan je nadaljeval:

»Nekaj vam bom povedal. Mislim, da bi bili mi vsi skupaj kar precej presenečeni, če bi videli, kakšna je večnost v resnici! Najbližje tej reči sem bil nekoč pri Andamanskih otokih. Tedaj je namreč strela udarila za las od krme ob strani v morje. Ves teden sem bil sleg od tega, tako vam rečem.«

Pater Ksaver je vprašal z lahkim glasom:

»In kaj ste videli onstran bliska, kapitan Jorham?«

Kapitan ga je ostro pogledal in dejal:

»Božjega sporočila ne izdajam naprej za nobeno ceno.«

Se vedno je mislil na novec, ki ga je zaradi dojenčka v vseh vrhul v nabiralnik. S tem si je na skrivaj kupil nekaj tolažbe in zaradi tega je zdaj sam sebi delal očihte.

Medtem so bili že zdavnaj prišli v srce mesta in so na videz nepregledno križarili sem in tja, a se nazadnje le ustavili pred lekarnico, ki je bila izdolbena naravnost v hrib. Pustili so kočijaža pred vrati in stopili s svetle ceste v prehod, ki se je vedno bolj temnil. Zrak se je blazil in hladil. Šli so po nekaj kamenitih stopnicah, koder so poganjale bele gobe, ter na drugem koncu dolgega predora nenaadno stopili v valjujočo sončno bleščavo.

Pater Ksaver je dejal:

»To je cesta podobarjev. Brez mene, Antonio, bi bili, mislim, kaj težko prišli sem.«

Cesta podobarjev je padala naravnost pred njimi v mogočno razdrapano sotesko griča. Ta soteska je nekoč bila očitno ogromen kamnolom. Z belih peči naokrog so mogle visoke hiše odbijajočega izraza. Golih hrbet so obračale proti bregu. Koze so previdno gledale z vrtnastih polj. V stene te marmornate soteske so tu in tam izkopali prodajalne in stanovanj. Čela teh bivaljših so bila izklesana v najrazličnejših slogih, kakršne volje in misli je pač bil tisti posestnik. Ta mala soteska, čisto ločena od hrusta in umazanega vrveja v mestu, je še najprej delala vtis kakega pokopališča, ki nima z nehanjem ljudi nobenega opravila.

Pater Ksaver je spregovoril:

86

»Tu izdelujejo večino svetlih podob, lepih oltarjev in cerkvenih ribzarj za vso gornjo Italijo. Poglejte. Tamle na primer je kovačnica.«

Pokazal je na luknjo v pečini, na katero je bil nastavljen majhen dimnik, ki je biljuval dim in ogenj.

»Potem imamo tu okrog različne majhne lončarije in kiparje za kamen kakor za les. Slikarji majhnih podob in okraševalci imajo bratovščino zase in stanujejo dalje doli ob cesti. Ne bi se čudil, če bi slišal, da so tu delali podobe bogov že tedaj, ko je Genova bila še rimsko mesto.«

Stopil je k bližnjemu oknu in glasno zaklical:

»Messer Stefano!«

Na vratih se je prikazal rokodelce v usnjem predpasniku. Bil je velik, mršav in temne kože in je zaradi tega imel na sebi nekaj egiptovskega, ko je stal na vratih in z očmi ujedel gledal v sonce. V usseh je imel majhne obroče.

Pater Ksaver je dejal:

»Stefano, pripeljal sem ti kupce.«

Mož se je podvil, da je odložil svoje orodje. Pater pa je medtem zašepetal Antoniju:

»Prav zanimiv deček. Gospodar vse ceste. Z nekako določeno pravico se ima za umetnika in modrijana.«

Nabijanje in kovanje v delavnici je prenehalo. Ko je pater Ksaver razložil mojstru posebne okoliščine današnjega nakupa; se je zdelo, da razlaga ne posluša samo messer Stefano, marveč vsa hiša. Mojster je čez nekaj časa dejal:

»Vi tam notri, delajte dalje.«

Kladiva so začela spet nabijati. Pater Ksaver je končal svojo razlago:

»Gospod kapitan govori samo po angleško. Zato se boš moral vsem pogajati s signorom Adversom, mojim nekdanjim učencem.«

Rokodelce se je lahko priklonil.

Pater Ksaver se je nepričakovano, z nasmehom, ki je kazal nekaj drhtečega, nenadno obrnil k Antoniju in rekel:

»In zdaj, vidis, spremljal sem vaju tako daleč, kakor je šlo. Zdaj je čas, da rečem zbogom. Tu torej —«

»Ali se bova tukaj spet dobila? In kdaj pater?«

Toda pater Ksaver je Antoniju samo z vso silo stisnil roko in odhitel po cesti navzgor. Pri vzhodu v predor se je obrnil. Antonio je dvignil roko v slovo in videl, da ga pater od daleč blagoslovilja. Potem je izginil v temi prehoda.

Stefano je pretrgal premor ljubeznivo, toda nič klečeplazno, ter rekel:

»Če gospoda zanima, ju bom peljal po naši cesti.«

Šel je pred njima v delavnico in preteč ponosno pripomnil:

»Vse prodajalne so zdaj pod mojim vodstvom, moja posebna naloga pa je predelovanje zlata v liste. Ali bi hoteli videti?«

Potegnil je kos kozjega usnja stran in odgrnil lepo, rumeno sijočo kovino pod njim. Kovina se je iz večje kepe v sredi raztezala v enakomerno lesketajočo se ploščo na vse strani. Potem jima je pokazal, kako to gre.

»Če spretno kujejo, ni nič lukencj.«

Odpeljal ju je spet na cesto.

Vsaka majhna delavnica, boste videli, ima spet svoje posebno delo. Trgovina s podobami ne nese več veliko, že sto let nič več ne. Moj ded se je še mogel spominjati boljših časov. Zdal pa ni šlo drugače, kakor da sem jaz tu v Genovi vzel trgovino zdrgo v roke. Samo najljubljenejši svetniki še nekam gredo. Poglejte, tu na primer delamo samo Jezuške.«

Odprl jima je vrata na robu ceste. V delavnici je nekaj fantičkov in deklet mešalo mavčno kašo in jo devalo v kalupe. Neko dekletce je vprav prišlo od sušilne peči v ozadju in prineslo na deski celo vrsto belih otročkov. Dekletce jih je postavilo pred starega moža, ki je sedel pri mizi s čopiči in raznimi barvami.

Nekaj časa so ga gledali kako dela, potem je dejal mojster Stefano:

»Ne smeš spreminjati smeha, Pietro! Kolikokrat ti bom moral še povedati. Hočem, da ponavljaš tisti določni izraz blaženosti, kakor ga je ustvaril Buonarroti. Kaj se ti razumeš na zamaknenje?«

Slikar je naglo popravljal angelske ustnice in rekel proseče:

»Dobro, dobro, večkrat se z mano igra spomin, kadar slikam smehljaj. Jaz sem tudi imel nekdanj otroke. Pustili bi me bili pri mojem starem delu — roke svetnikov v vdanim izrazom — to sem dobro znal.«

Stefano je že odhajal in dejal:

»Pa ne tako dobro, kakor misliš.«

»Zelo kočljiva zadeva. Od naših umetnikov moramo zahtevati, da delajo samo najpopolnejše in sicer vedno enako. Pri tem pa jih ima toliko svoje lastne misli. To bi bilo seveda dobro in lepo, gospoda, če bi naša cesta hotela odsej izdelovati samo posvete umetnike. Toda pri sedanjem stanju in pri tem, kakor moram jaz izpolnjevati svojo nalogo, so nam najpopolnejši zgledi za življenje in umetnost že dani. Zaradi tega potrebujemo zadrževanja in daru posnemanja...«

Antonio je prosil:

»Tak govorite naprej. Povejte nam, kakšne misli ste imeli sami zase?«

Mojster se je pokržil:

»Boj naj mi odpusti, mislim, da ne bom povedal ničesar krivo-verskega. Toda pogosto sem si mislil tole: Prav za prav ni tako velika skrivnost, da se je Bog utelesil v človeški postavi. Če bi bilo drugače, bi nam bil pa ostal nepoznan. Ne bi imeli od njega nobene podobe, ne bi bil nam nič drugega, kakor samo oddaljen glas v vetru. V Kristusu pa je postal viden in postal Pot in Resnica.«